

LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖ
KOMMUNIKATIONSMINISTERIET

HE 178/2024 vp

merenkulun ympäristönsuojelulain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta sekä Hongkongin yleissopimuksen, MARPOL-yleissopimuksen liitteiden muutosten ja Lontoon pöytäkirjan liitteiden muutosten hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Laura Sarlin, LVM

Liikenne- ja viestintävaliokunta 22.10.2024

Laaja muutospaketti, monitaustainen HE

- 1) Hallitusohjelman mukaiset aluspäästökiellot: rikkipesuripäästöt, harmaa vesi, käsitelty käymäläjätevesi
- 2) Uusiutuvien ja vähähiilisten polttoaineiden käytöstä meriliikenteessä annettua ns. FuelEU Maritime -asetusta täydentävä kansallinen lainsäädäntö ml. saaripoikkeus
- 3) EU:n jakeluinfra-asetuksen (AFIR) maasähkön tarjoamista satamissa koskevat velvoitteet
- 4) Aluskierrätystä koskevan Hongkongin yleissopimuksen hyväksyminen ja voimaansaattaminen
- 5) Alusten aiheuttaman meren pilaantumisen ehkäisemistä koskevan MARPOL-yleissopimuksen muutosten hyväksyminen ja voimaansaattaminen
- 6) Lontoon dumpppauspöytäkirjan muutosten hyväksyminen ja voimaansaattaminen
- 7) Vähäisiä muita muutoksia muutettaviin lakeihin

Yhteensä 12 lakia: 5 blankettilakia, 6 substanssimuutoslakia, 1 kumoamislaki

Aluspäästökiellot

Seuraavat päästöt aluksilta veteen Suomen aluevesillä kiellettäisiin:

- **Rikkipesureiden** pesuvesien ja pesuvesistä eroteltujen jäämien päästöt
 - Ns. avoimessa kierrossa toimivien laitteiden pesuvedet 1.7.2025 alkaen
 - Suljetussa kierrossa toimivien laitteiden pesuvedet ja vesistä erotellut jäämät 1.1.2029 alkaen
 - Aikataulu olisi sama kuin Ruotsissa ja Tanskassa
- **Käsitellyn käymäläjäteveden** päästöt 1.7.2025 alkaen
 - Käsittelemättömän käymäläjäteveden päästäminen on jo kielletty MARPOL-yleissopimuksen kautta
- **Harmaan veden** päästöt 1.1.2030 alkaen
 - Harmaa vesi = talousvedet keittiöstä, pesukoneista ja suihkuista
 - Valvonnan helpottamiseksi vaatimus laitaventtiilin sulkemista koskevista merkinnöistä päiväkirjaan

Valvontatehtävät

- Traficom päävastuussa rikkipesuripäästöjen ja harmaan veden päästökieltojen valvonnasta; Rajavartiolaitoksen ja poliisin rooli osallistuva.
- Käymäläjätevesien osalta RVL olisi johtava valvontaviranomainen.

Aluspäästökieltojen vaikutukset

- **Rikkipesuripäästöt**

- Taloudelliset vaikutukset: Yhteensä noin 3,3–9 miljoonan euron vuotuinen juokseva lisäkustannus Suomea palvelevalle meriliikenteelle. Kustannusvaikutus pienenee aluskannan uudistumisen myötä. Valtaosalle aluksia 0,1–0,2 prosentin lisäys vuotuisiin aluskustannuksiin, mutta kahdelle alukselle jopa miljoonaluokan vuotuinen lisäkustannus.
- Ympäristövaikutukset: PAH-yhdistepäästöt vähenevät 0,03 tonnia, raskasmetallipäästöt 6,5 tonnia ja ravinnepäästöt 35,8 tonnia.

- **Käsitellyn käymäläjäteveden päästöt**

- Taloudelliset vaikutukset: ei merkittäviä vaikutuksia. Satamille mahdollisesti kustannuksia aiempaa suurempien vesimäärien vastaanottamisesta ja sitä kautta aluksille kohonneina satamamaksuina.
- Ympäristövaikutukset: etenkin fosforin ja typen päästöt vähenevät.

- **Harmaan veden päästöt**

- Taloudelliset vaikutukset: joillekin aluksille kustannuksia (jopa 100 000 €) tankkikapasiteetin lisäämisestä. Satamille mahdollisesti kustannuksia vastaanottokapasiteetin lisäämisestä ja vesien vastaanottamisesta sekä sitä kautta aluksille kohonneina satamamaksuina.
- Ympäristövaikutukset: etenkin fosforin ja typen päästöt, mutta myös mm. mikromuovipäästöt vähenevät.

FuelEU Maritime -asetusta täydentävä sääntely

- Asetuksen tavoitteena on edistää uusiutuvien ja vähähiilisten polttoaineiden käyttöä meriliikenteessä.
 - Asetuksen **päävelvoitteet ovat suoraan sovellettavia** eivätkä edellytä kansallista sääntelyä.
- Asetus edellyttää **toimivaltaisen viranomaisen** nimeämistä ja **seuraamuksista** säätämistä.
 - **Traficom** olisi toimivaltainen viranomainen.
 - Seuraamuksista säädettäisiin asetuksen mukaisesti. Sääntelyssä on huomioitu hallinnollisia seuraamuksia koskevat kansalliset reunaehdot.
- Asetus sallii tietyt **poikkeukset soveltamisalasta**. Suomi voi soveltaa niistä ns. **saaripoikkeusta** (vastaava kuin päästökaupassa). Saaripoikkeus otettaisiin käyttöön täysimääräisesti. Se koskisi matkustaja-autolautoja Ahvenanmaan ja Manner-Suomen välisillä reiteillä ja Ahvenanmaan satamissa vuoden 2029 loppuun asti.
- Lisäksi esitetään, että **sataman pitäjät valtuutetaan** hoitamaan alusten maasähkön käyttöön liittyvät **viranomaistehtävät**.
- Kansalliseen harkintaan perustuvia **laajennuksia soveltamisalaan ei esitetä**.

Jakeluinfra-asetus

- EU:n jakeluinfra-asetuksen (*Alternative Fuels Infrastructure Regulation; AFIR*) tarkoituksena on mm. varmistaa vaihtoehtoisten polttoaineiden infrastruktuurin saatavuus ja yhteentoimivuus EU:n alueella.
- Vaihtoehtoisten polttoaineiden jakeluinfra-asetus edellyttää, että *jäsenvaltiot* varmistavat, että **tietyissä TEN-T-verkon satamissa tarjotaan maasähköä tietyille aluksille.**
- Tämä esitetään toteutettavan **velvoittamalla** lainsäädännöllä **satamien pitäjät** tarjoamaan maasähköä asetuksen vaatimusten mukaisesti 2030 alkaen.
 - 90 % alusten sähköntarpeesta merisatamissa, joissa käy tietty määrä suuria kontti- tai matkustaja-aluksia.
 - Sisävesisatamissa oltava yksi maasähkön syöttöä tarjoava laitteisto.
- Jotta Suomi voisi *varmistaa*, että maasähköä tarjotaan satamissa, esitetään, että **Traficom valvoisi satamia** tältä osin. Mahd. seuraamuksina laissa oleva hallintopakko, jota tehostaa uhkasakko, teettämisuhka tai keskeyttämisuhka.

Jakeluinfra-asetus: vaatimukset satamille 2020–2022 liikennöintitiedoilla

Satama	Syöttö merikonttialuksille merisatamassa	Syöttö ro-ro-matkustaja-aluksille merisatamassa	Syöttö muille matkustaja-aluksille merisatamassa	Yksi laitteisto sisävesisatamassa
Helsinki	Kyllä (4 liityntäpistettä)	Kyllä (tarjoaa jo)	Kyllä (2 liityntäpistettä)	
Hamina-Kotka	Kyllä (4 liityntäpistettä)	Ei (käyntimäärät eivät ylity)	Ei (käyntimäärät eivät ylity)	
Rauma	Kyllä (1 liityntäpiste)	Ei (käyntimäärät eivät ylity)	Ei (käyntimäärät eivät ylity)	
Naantali	Ei (käyntimäärät eivät ylity)	Kyllä (tarjoaa jo)	Ei (käyntimäärät eivät ylity)	
Lappeenranta				Kyllä
Joensuu				Kyllä

Hongkongin yleissopimus

- **Aluskierrätystä koskeva Hongkongin yleissopimus** on tehty IMOssa vuonna 2009 ja se tulee voimaan 26.6.2025.
 - Tavoitteena on, että sopimus tulisi Suomen osalta voimaan samaan aikaan kuin se tulee voimaan kansainvälisesti.
- EU:ssa on annettu **aluskierrätysasetus**, jonka sisältö on pitkälti samanlainen kuin Hongkongin yleissopimuksen. Aluskierrätysasetus ei kuitenkaan koske kolmansien maiden aluksia eikä kotimaan liikenteessä olevia aluksia, joten sopimus tulee hyväksyä ja saattaa jäsenvaltioissa erikseen voimaan.
- Esitetyt säädösmuutokset
 - **Merenkulun ympäristönsuojelulaki, alusturvallisuuslaki, alusturvallisuuden valvontalaki**: aluksia koskevat velvoitteet (vaarallisten materiaalien luettelo ja kierrätyskelpoisuuden osoittava todistuskirja) ja niiden valvonta; Suomen suhteet IMOon.
 - **Jätelaki ja ympäristönsuojelulaki**: purkamoiden velvoitteet (aluskierrätyssuunnitelma ja purkamiseen liittyvät ilmoitukset) ja luvitus, purkamoja valvovien viranomaisten tehtävät

MARPOL-yleissopimuksen muutokset

MARPOL-yleissopimus on hyväksytty Suomessa v. 1983. Nyt esitetään eduskunnan hyväksyttäväksi sopimuksen viime vuosina tehtyjä lainsäädännön alaan kuuluvia muutoksia.

1. Yleissopimuksen ilmapäästöjen ehkäisemistä koskevan **VI liitteen kokonaisuudistus**, ml. uusia sääntöjä alusten energiatehokkuudesta (EEXI) ja hiili-intensiteetistä (CII)
2. **Miehittämättömien proomujen** (UNSP barges) vapauttaminen todistuskirjoja koskevista velvoitteista
3. **Jätepäiväkirjan** pitovelvoitteen laajennus vähintään 400 GT aluksista vähintään **100 GT** aluksiin
 - Merenkulun ympäristönsuojelulailla kaikki MARPOL-sääntely on laajennettu kotimaan liikenteeseen -> myös jätepäiväkirjan pitovelvoite laajennetaan koskemaan alle 400 GT kotimaan liikenteen aluksia
 - Kaikkien kotimaan liikenteen alusten osalta kuitenkin esitetään yksinkertaistettua jätepäiväkirjan mallia ja että jätepäiväkirja voisi olla osa aluksen laivapäiväkirjaa.

Lontoon pöytäkirjan muutos

- Lontoon ns. dumpppauspöytäkirja koskee **jätteen ja muun aineen mereen laskemisen** aiheuttaman meren pilaantumisen ehkäisemistä.
- Vuoden 2022 muutoksilla kiellettiin **viemäriliejun** laskeminen mereen.
- Muutoksella ei olisi vaikutuksia Suomessa, koska vastaava kansallinen kiello on jo voimassa ympäristönsuojelulain nojalla.

Muut muutokset

- **Poliisin aluksia koskeva poikkeusmahdollisuus**
 - Poliisin alukset voisivat poiketa lain vaatimuksista, kun se on tarpeen niiden rakenteen tai toiminnan erikoisluonteen vuoksi.
 - Poikkeusmahdollisuus koskee nykyisin Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen aluksia.
 - IMO:n **tyypin oksidisääntely** asettaa rajoituksia tiettyjen poliisin alusten (veneiden) operoinnille etenkin hälytystilanteissa.
- Liikenne- ja viestintävirastolle **oikeus julkaista** verkkosivuillaan merenkulun ympäristönsuojelulain ja alusturvallisuuslain nojalla nimettyjen tarkastajien, katsastajien ja aluksenmittaajien yhteystiedot
 - Yhteystiedot on jo nykyisin julkaistu henkilöiden suostumuksen perusteella
 - Muutos perusteltu tietosuojalainsäädännön kehittymisen vuoksi
- Poistetaan sataman jätehuoltosuunnitelman hyväksyvän viranomaisen velvoite lähettää sataman pitäjälle **ote rekisteriin tehdystä merkinnästä**.
 - Sataman pitäjälle toimitetaan joka tapauksessa jätehuoltosuunnitelman hyväksymistä koskeva päätös.